

Deși nu-mi plac bilanțurile, făcându-mi, vrînd-nevrînd, un bilanț anul acesta, pentru că se împlinesc zece ani de cînd sînt regizor, mi-am regîndit o veche dorință și o veche neîmplinire a mea. Am făcut parte, după absolvire, dintr-o echipă strălucită: Sanda Toma, Silvia Popovici, Rautchi, Rucăreanu, Amza Pellea, Cozorici, Radu Penciulescu, Vlad Mugur, I. Popescu-Udriște, care s-a izbit însă, la Craiova, de tradițiile unui teatru învechit; și cum tradițiile rele sînt întotdeauna mai solide decît ideile noi și bune, echipa s-a dizolvat ca echipă și a continuat să trăiască prin individualități. Am venit la Teatrul Național din București, unde am învățat foarte multe, dar eram a cincea roată la căruță, deci nu puteam determina crearea unui colectiv și imprimarea unui stil. Fascinat de ideea de a alcătui în sfîrșit o echipă, am luat parte la înființarea Teatrului Regional, alături de o serie de entuziaști, unde am încercat să reînvie vechea mea dorință de a strînge un colectiv de oameni care să gîndească la fel teatrul. Din păcate, și aici vechile năravuri, stilul desuet practicat în teatrele din provincie, e adevărat mai dibaci disimulate, și-au arătat după un an colții. Cei mai buni colaboratori s-au risipit și, în cele din urmă, am plecat și eu.

Iată-mă la Giulești, unde aștept cu nerăbdare să adun în jurul ideilor de colectiv și unitate, la care gîndesc de zece ani și nu le-am realizat, tot ce e mai bun în acest teatru. Deocamdată, trebuie să-mi prelungesc așteptarea cu încă o stagiune, din cauza indolenței condamnable a unor funcționari (nu înțeleg de ce într-o uzină darea în funcțiune cu doi ani și jumătate întîrziere a unui furnal este sancționată, și în teatru nu).

A trebuit să mă pliez celeilalte soluții, de a face spectacole din cînd în cînd. Făcîndu-le ba într-o parte, ba în alta, în loc să pot urmări de-a lungul anilor creșterea profesională a unei echipe, a trebuit să mă mulțumesc ca, din cînd în cînd, să-mi iasă și spectacole bune. Am convingerea că dacă aș fi lucrat într-un singur teatru, aș fi avut mai puține eșecuri. (Dacă *Amfitrion* 38 l-aș fi făcut într-o asemenea echipă, după

Una din montările memorabile de la Teatrul Național din Craiova: „Gilvele din Chioggia” de Goldoni, în regia lui Dinu Cernescu

o urmărire atentă a unui program, n-ar mai fi părut o treabă întâmplătoare, ci ar fi marcat un eveniment.)

În ultimii ani ai Institutului am colaborat foarte strâns cu un strălucit element pentru teatru, Florin Piersic. Poate că eu nu am fost suficient de perseverent, poate că el nu a înțeles nevoia vitală de a lucra cu un regizor care îl cunoaște, necesitatea ca regizorul să se dedice actorilor preferați și ei lui — cert e că de la *Peer Gynt* nu am mai colaborat niciodată.

O deplină înțelegere artistică o am cu Ștefan Iordache; primul lui mare rol l-a jucat în regia mea, în *Tigrul*, apoi în *Don Juan* la televiziune și, acum, în spectacolul cu două piese de Ghelderode: *Escorial* și *Cristofor Columb*.

Desori am fost întrebat ce rol a jucat experimentul în cariera mea. Pot să spun că n-a jucat nici unul. Montările cele mai speciale, „trăsnete”, îndrăznețe sau nu, au ieșit așa pentru că erau în natura lucrurilor, nu am căutat experimentul — el a existat sau nu, ca aerul. Am socotit că e o împlinire a *Gilcevilor din Chioggia* dacă le joc pe apa lacului din parcul craiovean; n-am încercat o experiență. După cum jocul de umbre din spectacolul Alecsandri mi s-a părut mie și lui Paul Bortnovski o modalitate cât mai exactă de a traduce în public ideile piesei.

Dacă aș fi întrebat ce spectacol determină crezul meu artistic, despre puține aș putea spune că-l determină: unul care-mi exprimă însăși aspirațiile și modul de gândire e *Don Juan* la televiziune — chiar dacă nu i-a plăcut lui Andrei Șerban.

Întâlnire cu dramaturgi necunoscuți? O asemenea întâlnire am avut-o cu Aurel Baranga. De fapt, nu era necunoscut, dar împlinirea acelor sensuri care nu-i fuseseră niciodată puse în valoare a fost lăcută la cea de a doua montare a *Mielului turbat*. Am cunoscut atunci unul dintre cele mai vii spirite satirice ale țării noastre, care probabil a fost decepționat de întâlnirea lui cu mine, pentru că de atunci nu mi-a mai dat nici o piesă.

Fim sperat să mă întrez la Braşov unui spirit de echipă care se naştea acolo. Sînt foarte mulţumit de colaborarea mea cu Paul Bortnovski la montarea piesei lui Dürrenmatt, *Vizita bătrînei doamne*, şi doresc să colaborez cu el întotdeauna. Aş mai fi pus în scenă la Braşov mai multe piese, dar aici, în loc să se dezvolte ideea de echipă în continuare, conducerea teatrului a preferat să invite ca regizor, compozitor şi actor pe însuşi directorul teatrului, încît eu m-am socotit de prisos. La Piatra Neamţ, în schimb, am fost impresionat de spiritul de echipă şi seriozitatea cu care e privită munca teatrului.

Fiind întrebat la un colocviu internaţional, într-una din puţinele ţări pe care le-am vizitat, dacă la noi există avangardă, am răspuns cu toată convingerea că la noi avangarda e o meserie de stat, în sensul că dorinţa de nou, căutările experimentale au intrat în conştiinţa cotidiană a creatorilor noştri, sînt atît de obişnuite încît au dispărut ca preocupări în sine.

Perspective? Aştept de zece ani să mă adun cu acci actori, regizori şi scenografi care gîndesc teatrul la fel cu mine. Sper să pot realiza acest lucru cît mai repede.

LUCIAN PINTILIE

Învăţaţi această nouă libertate!

— *Ce spectacole reţineţi din tot ce-aţi văzut în aceşti douăzeci de ani de teatru?*

— În ordinea „intrării în scenă“:

Revizorul;

Cum vă place;

Bertoldo la Curte;

Troilus şi Cresida;

Arden din Faversham;

Tango.

— *Care dintre spectacolele pe care le-aţi realizat vă exprimă cel mai deplin? De ce?*

— Eu sînt o structură lirică, destul de naiv lirică; nu trebuie o inteligenţă critică neobişnuită ca să semnalizeze această foarte transparentă trăsătură a mea. (Şi totuşi, singurul care a surprins-o vreodată a fost nu un critic — ci tot un coleg, un regizor, Crin Teodorescu; s-ar putea să mă înşel, dar cred că e singurul.) Aspiraţia mea, în întregime nerealizată pînă în prezent, este spre un teatru magic, cataleptic, un teatru nu al actorului total, ci al stărilor totale, un teatru unde totul trebuie convertit în transă.

Comunicarea public-spectacol trebuie să fie o comunicare totală, magică; deocamdată, e o comunicare formală, amabilă. Dacă cu timpul voi înţelege că împlinirea acestei aspiraţii este imposibilă, este foarte posibil că voi renunţa la teatru şi-mi voi concentra eforturile în

cinematograf (pe care nu-l găsesc deloc mai impur decît teatrul, una din ideile comune care circulă). Oricum, pot mărturisi că un astfel de teatru total, în sens cataleptic dacă vreţi, am văzut doar la Milano, în spectacolul lui Strehler — *Uriaşii munţilor* a lui Pirandello — şi acolo numai vreo douăzeci de minute.

În acest sens, spectacolele mele de comedie neagră (*Biedermann, Proştii sub clar de lună, D-ale carnavalului*, pe alocuri *Copiii soarelui*) sînt trepte intermediare, *purificatoare*, pretexte de exercitare a scepticismului meu purificator. Fiind o structură lirică, aspirînd permanent spre acel teatru magic, simt — moralmente vorbind — nevoia să distrug, să pulverizez sentimentele căzute sau decăzute din tiparul lor ideal. Fiind o structură lirică, obsedîndu-mă deci recîştigarea paradisiului pierdut, m-a preocupat foarte mult această „izgonire din rai“, această „mizerie a sentimentelor căzute“, patetismul mizerabil. Punctul cel mai înalt — pragmatic vorbind — al acestui teatru descriînd patetismul mizerabil a fost *D-ale carnavalului*. Un asemenea teatru a însemnat la mine consecinţa unor aspiraţii spre care *Livada cu vişini* e o altă treaptă, nu încă foarte însemnată.

— *Răspundeau spectacolele pe care le-aţi creat unor preocupări generale ale teatrului în momentul dat? Opţiunile dv.*